

Η ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ἈΡΘΡΟΝ Β'.

Ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ τὴν ὁποίαν ἐλάλει ὁ Νῶε.

Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ἤδη ἂν ἡ ἀρχαία Ἀρμενικὴ γλῶσσα, ἡ καὶ Χαϊκὰνα λεγομένη, ἦγουν ἡ γλῶσσα τοῦ ὠραιότερου αἰῶνος τῆς Ἀρμενικῆς Φιλολογίας, εἶναι ἡ τὴν ὁποίαν ἐλάλει ὁ Νῶε, διὰ νὰ δεῖξωμεν ἔπειτα ὅτι αὕτη εἶναι ἡ πρώτη γλῶσσα τοῦ κόσμου. Τοῦτο δὲ δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων. Καὶ πρῶτον, εἰ ἡ γλῶσσα τοῦ Νῶε δὲν ἔπαθεν οὐδεμίαν μεταβολὴν εἰς τὴν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν, καθὼς ἀπεδείξαμεν εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον, δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν αἰτίαν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀκολούθως μετεβλήθη. Διότι, διὰ νὰ μεταβληθῇ οὐσιωδῶς γλῶσσα ὁ λόκληρου ἔθνους, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ διόλου ἶχνος αὐτῆς, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ καταστραφῇ ὁ λόκληρον αὐτὸ τὸ ἔθνος, καὶ νὰ καταστραφῇ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ οὐδεὶς ἐξ αὐτοῦ, ὅστις ἔπειτα νὰ πασχίσῃ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ ἀρχαῖον ἰδίωμα. Ἀλλὰ τοιοῦτον ἀπαίσιον συμβεβηκός, οἷοι οὗ λόκληρον τὸ ἔθνος τῶν Ἀρμενίων κατεστράφη, δὲν φαίνεται εἰς οὐδεμίαν ἱστορίαν. Ὁ λαὸς λοιπὸν ὅστις ἀπὸ τοῦ Νῶε βαθμηδὸν ἐπολυπλασιάσθη εἰς τὴν Ἀρμενίαν, ἦτοι τὸ ἔθνος τῶν Ἀρμενίων, διετήρησε πάντοτε τὴν ὁποίαν παρὰ τοῦ Νῶε παρέλαβε γλῶσσαν. Ἡ δὲ γλῶσσα τὴν ὁποίαν οἱ ἀπὸ τοῦ Νῶε καὶ ἐκεῖθεν κατοικήσαντες εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐλάλουν, ἦτον ἡ Ἀρμενικὴ. Ἀρα ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἐλάλει καὶ ὁ Ἀδάμ.

Ἄλλην ἀπόδειξιν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν πόλεων τῆς Ἀρμενίας, ἅτινα διετηρήθησαν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς τὸ ἔθνος, καὶ σημαίνουσι πράγ-

ματα συμβάντα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε. — Ν α χ ι τ σ α β ᾶ ν, παραδείγμ. χάρ. εἶναι ὁ τόπος ὅπου ὁ Νῶε μόλις ἐξελθὼν τῆς κιβωτοῦ κατώκησε, καὶ Ἀρμ. Νάχ (*նախ*) σημαίνει πρῶτον, καὶ Ἰτσαβάν, (*իշαբան*) κατάλυμα — Ἀ ρ γ κ ο υ ρ ῖ, ὅπου ὁ Νῶε ἤρχισε νὰ καλλιεργῇ τὴν ἄμπελον, καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ Ἀ ρ γ κ, (*արկ*) ἥτοι ἔβαλε, καὶ ο Ὑ ρ ῖ, (*ուրի*) ἥτοι ἄμπελος. — Ἐ ρ ε β ᾶ ν εἶναι τὸ μέρος τοῦ ὄρους Μ ᾶ σ ι ς, ὅπερ ὁ Νῶε ἶδε πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὴν ξηρὰν, ὅτε ἐταπεινώθησαν τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἐ φ ᾶ ν η σ α ν, ὡς νὰ ἐλέγετο ὅτι ἐ φ ᾶ ν η σ α ν ἐ ξ ω θ ε ν τ ο ὗ ὕ δ α τ ο ς α ἰ κ ο ρ υ φ α ῖ τ ὼ ν ὁ ρ έ ω ν — Ἀ ρ ν ο χ ὅ δ ε ν, ὁ τόπος ὅπου ἐτάφη ὁ Νῶε, καὶ παράγεται ἐκ τῆς λέξεως ἄ ρ ν ὅ χ (*արնոխ*) τοῦ ἀνθρώπου, καὶ β ὀ δ ν (*բոն*) ποῦς, ὅπερ ποιητικῶς σημαίνει τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ ἄνθρωπος, ἥτοι ὁ Νῶε, τὸν ὁποῖον οἱ Ἀρμένιοι τότε ἄ ν θ ρ ω π ο ν κατ' ἀντωνομασίαν ἐπωνόμαζον, ὡς δεύτερον αὐξητὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. — Μ α ρ ᾶ ν τ εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἐτάφη ἡ γυνὴ τοῦ Νῶε ἥτις ἐκαλεῖτο ὁμοίως κατ' ἀντωνομασίαν μ ῆ τ η ρ, καὶ ἡ λέξις Μ α ρ ᾶ ν τ σύγκειται ἐκ τοῦ μ ᾶ ῖ ρ (*մայր*) ὅπερ σημαίνει μήτηρ, καὶ ἄ ν τ (*անտ*) ἐκεῖ. — Ἄν λοιπὸν ὅλαι αἱ λέξεις αὗται καὶ πολλόταται ἄλλαι ὅμοιαι ἀναμφιβόλως λαβοῦσαι τὴν ἀρχὴν των ἀπὸ τὰ σημαινόμενά των δὲν ἦναι ἄλλο, εἰμὴ ῥήματα ἢ ὀνόματα τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης, δηλοῖ ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβησαν ταῦτα ἐλαλεῖτο ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα· αἱ δὲ λέξεις αὗται ἀναφέρονται εἰς συμβεβηκότα καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ γενικὴ γλῶσσα δὲν εἶχε μεταβληθῇν ἀκόμη διὰ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν. Ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα λοιπὸν εἶναι ἡ τοῦ Νῶε, καὶ ἐπομένως ἡ τοῦ Ἀδάμ.

Ἄλλην ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν ἔχομεν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ζώων. Ἀναφέρεται τῷ ὄντι εἰς τὴν ἀγίαν Γραφὴν ὅτι ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν ὅλα τὰ ζῶα ἔμπροσθεν τοῦ Ἀδάμ, διὰ νὰ βάλῃ εἰς αὐτὰ ὄνομα ἀρμόδιον τῆς φύσεως ἐκάστου. Μόνον δὲ εἰς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, εὐρίσκεται ὅτι κατὰ μέ-

γα μέρος τὰ ὀνόματα τῶν ζώων παριστᾷσι τὴν φύσιν ἐκάστου, τὸ ὁποῖον νομίζομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην γλῶσσαν, εἰς τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν τοῦλάχιστον, ὥς εἰς τὴν Ἀρμενικὴν. Διὰ τὴν δόσωμεν δὲ νύξιν, θέλομεν φέρειν ἐνταῦθα ὀλίγα τινὰ μόνον εἰς παραδείγματα, ἀφίνοντες εἰς τοὺς πεπαιδευμένους νὰ ἴδωσιν εἰς τὰ Ἀρμενικὰ λεξικά τὴν σημασίαν πολλῶν ἄλλων, ἐνταῦθα, χάριν συντομίας, παραλείπομένων.

Ὁ Λέων λέγεται Ἀρμενιστὶ *ἀ ρ ι ο ὕ τ ς* (*արիւծ*) καὶ παράγεται ἐκ τῶν δύο ῥημάτων *ἀ ρ ν ο ὕ λ* (*արնուլ*) ἄρπάζειν, καὶ *τ ζ ο υ ἔ λ* (*ծուել*) σπαράσσειν, καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων παράγεται ἀκόμη καὶ ἡ λέξις *ἀ ρ τ σ ί β* (*արծիւ*) ἄετὸς διότι καὶ ὁ ἄετὸς, ἔχει τὴν αὐτὴν ιδιότητα τοῦ λέοντος, ν' ἄρπάξῃ καὶ νὰ διασπαράσῃ.

Ὁ Ἴππος καλεῖται *ἱ ε ρ ι β ἄ ρ* (*երիւար*) οἶονεὶ *յիւրիւարող*, ἥτοι φέρων ἐπὶ νώτου, διότι ἡ κυριωτέρα ιδιότης τοῦ ἵππου εἶναι νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του. Ὁ λαγὼς λέγεται *ἡ α μ πα σ δ ἄ γ κ* (*հաղապսդակ*) καὶ παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος *ἀ μ πα σ δ α ν ἱ λ* (*աղապստնիլ*) ζητεῖν ἄσυλον, καὶ τῶνόντι τὸ ζῶον τοῦτο ζητεῖ πάντοτε νὰ κρυφθῇ διὰ τὴν φυσικὴν του δειλίαν; διὸ καὶ κοινῶς δίδεται εἰς αὐτὸν τὸ ἐπίθετον *δ ε ι λ ό ς*.

Ὁ κύων λέγεται *ζ ι ο ὕ ν* (*շուշ*) ἐκ τοῦ ῥήματος *σηντέλ* (*շնթել*) σηναίνοντος *κο λα κε ύ ε ι ν*, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κυριωτέρα ιδιότης τοῦ κυνός.

Ἄγουεϛ (*արուես*) σημαίνει ἁλώπηξ καὶ παράγεται ἐκ τοῦ *ἀ γ ο ὕ*, (*արու*) *παν ο ὕ ρ γ ο ς*, καὶ εἶναι ἡ πασίγνωστον ὅτι ἡ πανουργία εἶναι ὁ φυσικὸς χαρακτήρ τῆς ἁλώπεκος.

Ἀκαγὰγ. (*արաղ*) ἁλέκτωρ παράγεται ἐκ τοῦ *α ἱ κ* (*ար*) αὐ γ ἡ καὶ τοῦ ῥήματος (*α η α η α ἡ ἡ*) ἁγαγαγκέλ *κ ρ α υ γ ἄ ζ ε ι ν*, οἶονεὶ ὁ βοῶν ἡ κράκτης τῆς αὐγῆς, καὶ εἶναι μάλιστα ἴδιον τοῦ ἀλέκτορος νὰ κράζῃ πάντοτε περὶ τὰ χαράγματα.

Ἡδυνάμεθα δὲ ν' ἀναφέρωμεν καὶ τσαῦτα ἄλλα ὅμοια

παραδείγματα, ἅτινα ὁμῶς παραλείπομεν διὰ νὰ μὴ βαρύνωμεν τοὺς ἀναγνώστας μας διὰ τῶν γραμματικῶν ἐτυμολογιῶν. Κρίνομεν μ' ὅλον τοῦτο ἀνάγκαιον νὰ προσθέσωμεν ὅτι πολλὰ ὀνόματα τῶν ζώων εἰς τὸ Ἀρμενικὸν παράγονται ἐκ τῆς φυσικῆς φωνῆς καὶ τοῦ ἁσματος των, καθὼς παρ. χάρ. *Տ չ ի տ չ Ե Ր Ն* (*ժիժիռն*) χελιδὼν, *Տ չ ի ծ* (*ժիւծ*) στρουθός, *Օ ՚ Ր Օ ՚ Ր* (*ուրուր*) λοῦπος, *Ա ք ղ Բ* (*աղբալ*) κόραξ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ λεγόμενα εἰς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν ζώων τῆς ξηρᾶς καὶ τοῦ αἵθερος, δὲν ἀποδεικνύονται καὶ διὰ τοὺς ἰχθύας. Τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ἄλλη ἀπόδειξις τῆς ἀρχαιότητος τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης, καθότι καὶ ἡ Ἱερὰ Γραφή δὲν ἀναφέρει ὅτι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἔδωκεν ὄνομα εἰς τοὺς ἰχθύας. Διότι ῥητῶς λέγεται εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Θεὸς ἔφερεν, ἐνώπιον τοῦ Ἀδάμ, ὅλα τὰ ζῶα τῆς χέρσου καὶ ὅλα τὰ πτηνὰ τοῦ Οὐρανοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρει διόλου τοὺς ἰχθύας τῶν ὑδάτων. — Τελευταῖον δ' ἔχομεν καὶ ἄλλην ἀκόμη ἀπόδειξιν τὸ ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀρμενικὴν ἀπείροι λέξεις, ἥτοι ῥήματα καὶ ὀνόματα, ἅτινα ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν διαφορῶν γλωσσῶν τοῦ κόσμου. Τοῦτο δὲ παρατηρεῖται οὐχὶ μόνον εἰς τὰς ἀρχαίας γλώσσας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς νεωτέρας ἀκόμη, ὡς τὴν Λατινικὴν, τὴν Ἱταλικὴν, τὴν Γαλλικὴν, ἐξ οὗ φαίνεται ἐναγῶς ἡ ἀρχαιότης της. Καὶ τῶνόντι πρὶν τῶν ἀνω ῥηθειςῶν γλωσσῶν, οἱ Ἀρμένιοι ἔλεγον *լուիս* τὸ φῶς (*Italisti luce*) *ἄβ աւ* ὁ πάπος (*Ιαλ. avo*) *ժիւ աբիւ* ἡμέρα (*Ιταλ. di*), *սիւն շաւի* κύων (*Γαλ. chien*) *չաիր* (*Αγγλ. hair*) μαλλίον κτλ.

Τὸ ῥῆμα *աւալ* (ντάλ) διδόναι, ἐσχημάτιζον ντάμ, ντάς, ντά, καθὼς καὶ τὸ *ել* (ἔλ) εἶναι, *լեմ*, *լես*, *լե*. Καὶ μετὰ τῶν ἀρχαιότερων δὲ γλωσσῶν συγκρίνοντες τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, εὐρίσκομεν πολλοτάτων λέξεων τὴν αὐτὴν σημασίαν. Οὕτως εἰς τὸ Ἑβραϊκόν, παραδ. χάρ., ὁ λέων λέγεται *אַרִּי*, καὶ εἰς τὸ Ἀρμενικ. Ἀριούτς *արիւծ*. Τὸ ῥῆμα *քσβել* *աղբալ* Ἀρμεν. σημαίνει ἐπαίνῳ, ὡς καὶ

τὸ Ἑβρ. τὸ ῥῆμα *καβ* ἂ δ καὶ τὰ παράγωγα δὲ *κὸβ*, *κὸβ* ἔσθ' σημαίνουσιν *ἐπαίνος*, *δόξα*, ὡς καὶ εἰς τὸ Ἑβρ. τὸ παράγωγον *κεβὸδ*. Τὸ ῥῆμα *Χαργκαν* ἐλ (*Հարկանել*) πάρεκτός πολλῶν ἄλλων του σημασιῶν, δηλοῖ ἀκόμη καὶ τὸ φονεύειν, καὶ εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν *Χαράγκ* εἶναι ἡ ῥίζα τοῦ ῥήματος φονεύειν. — *Χίσδ* (*հիսի*) Ἀρμενιστὶ σημαίνει στερεόν, καὶ εἰς τὸ Ἑβρ. *Χασά* εἶναι ἡ ῥίζα τοῦ ταυτεσήμευ ῥήματος. *Πέρ* (*բեր*) Ἀρμ. καὶ περὶ Ἑβρ. σημαίνονσι καρπὸς, προϊόν. *Τοὺζ* (*թուշ*) καὶ εἰς τὴν Γεν. τηζενὶ (*թղիւի*) σημαίνει σῦκον, καὶ Ἑβρ. λέγεται *τεενά*. Συγκρίνοντες ἀκολούθως τὴν Ἀρμ. μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, εὐρίσκομεν τὸ αὐτό. *Ιές* (*իդ*) παραδ. *χάρ*. Ἑλ. *εἷς*, *μὶ* (*մի*). Ἑλ. *μία*. *Γκάνζ* (*կանծ*) σημαίνει *γάζα* ἔστι θησαυρός. *Καμάρ* (*կամար*) Ἑλ. *καμάρα*. *Ορον* ἐμ (*որոմիմ*) Ἑλ. *ἐρευνάω*. *Τζέζ* (*յէջ*) Ἑλ. *σῆς*. *Πορζέμ* (*իփործիմ**) Ἑλ. *πειράζω* κτλ.

Καὶ ταῦτα μὲν διὰ μικρὰν νύξιν περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης. Ἀκολούθως δὲ θέλομεν ἀναφέρει μικρά τινα καὶ περὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς (P.-B.)

ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΕΙΣ ΑΓΓΛΙΑΝ.

Οἱ μεγαλύτεροι μηχανικοὶ τῆς Ἀγγλίας ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἀπλοῖ ἐργάται. Ὁ Βάττ ἦτον ἀπλοῦς ὠρολογοποιός. Ὁ Βῶλφ, ξυλουργός, ὁ Τελφόρβδος, κτίστης, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Φίλιππος Ταῦλὸρ, δουλεύται εἰς χημικόν τι ἐργαστήριον, ὁ Μανδσλάης, ἀπλεῖς γαλκεὺς κτλ. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν μεταλλείων ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἐργάται εἰς αὐτὰ, καὶ ὅλοι συνέτριψάν λίθους. Εἴτε δὲ ἐκ συνανατροφῆς, εἴτε ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν βιβλίων, εἴτε ἐκ τινων μαθημάτων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας παρὰ διδασκάλων ἐπιστῶμων, λαβόντες ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερτερήσωσι τοὺς συντεχνίτας τῶν.

(*) Σημειωτέον ὅτι τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ πρώτου προσ. τῆς Ὁρ. εἶναι εἰς τὸ Ἀρμ. *μ*, καθὼς καὶ τοῦ ὑπαρεμφατοῦ.